

בתי הדין הרבניים

בבית הדין הרבני האזורי ירושלים

“אתה מגשים לי חלום, 15 שנה אני רוצה להתגרש ממנה”

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1427321/11

בבית הדין הרבני האזורי ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אוריאל לביא – אב"ד, הרב דוד מלכא, הרב חיים ו' וידאל

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד לימור חג'ג')

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד דויד יוסף)

הנדון: חיוב בעל בגט מטעם 'אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת' בשל אופיו הקשה

פסק דין

בפני ביה"ד תביעת האישה לגירושין ולכתובה, ומנגד, בקשת הבעל לדחות את התביעה ולהורות על חזרה לשלום בית.

רקע עובדתי

הצדדים הכירו במסגרת שירות צבאי, כאשר הבעל מרקע חילוני והאישה מרקע דתי. לאחר סיום השירות הבעל החל בהליך חזרה בתשובה, והצדדים נישאו בשנת..... בשנים הראשונות לנישואיהם עברו יחד תהליך התחזקות, והצטרפו לקהילה חרדית. לצדדים שבעה ילדים בגילאים מ-14 עד 2.5.

בשנים הראשונות לנישואיהם, שני הצדדים עבדו במספר עבודות מתחלפות, אך בהמשך הבעל בחר להיות אברך כולל וכן עסק בהשקעת כספים של בני הזוג ושל אחרים, ובעוד עיסוק כלכלי, והאישה הפסיקה לעבוד עקב עומס בגידול הילדים בבית. המשפחה מוכרת לרווחה החל משנת 2020 על רקע קשיים סוציאליים וכלכליים, כולל התנהגות הילדים הגדולים.

בתחילת שנת 2020 קרס עסק ההשקעה, לטענת הבעל עקב מעשי נוכלות, אשר הותירו את בני הזוג ללא הכנסה סדירה ועם חובות גדולים לגופים פיננסים ולאנשים פרטיים. מצב זה החמיר את המצב המשפחתי, ואת הלחץ אשר חוותה האישה, עד שהופנתה לעמותת "בית חם", עמותה המסייעת לאוכלוסיית מתמודדי הנפש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לפני שנה וחצי התפתחה מריבה קשה בין הצדדים בביתם, בעקבות אירועים בין הצדדים מהלילה הקודם. הבעל נהג באלימות והטיח כסא בחזקה על השלחן וגרם לו נזק.¹ האישה הזעיקה את המשטרה והבעל ברח מן הבית. האישה הגישה תלונה במשטרה נגד הבעל, והוא נעצר, ושהה במעצר במהלך השבת. לאחר מכן, שוחרר למעצר בית אצל הוריו. ביום ראשון שלאחריו, האישה הגישה לביה"ד בקשה לצו הגנה, שניתן במעמד צד אחד, אך שוב התבטל כיון שהצדדים לא הגיעו לדיון במעמד שני הצדדים שנקבע.

לאחר מכן ביטל הבעל את הרשאות הקבע של הוצאות הבית, ששולמו מתוך חשבוננו, והגיש הבעל בקשה ליישוב סכסוך. לאישה מונתה עו"ד מטעם סיוע משפטי. האישה הופנתה ע"י עו"ס המשפחה למרכז למניעת אלימות במשפחה, וביום זה נערכה הערכת מסוכנות לפי דברי האישה בעזרת כלי מקצועי מובנה, בה עלה כי נשקף סיכון משמעותי לחייה.

ביום 26.6.2023 הגישה האישה בקשה נוספת לצו הגנה (בעקבות תלונה נוספת ביום 22.6.2023, שהבעל הפר את מעצר הבית ויצא ללמוד בכולל). בתצהיר טוענת שגם בעבר "הבעל מרבה לשבור חפצים, לזרוק, לקלל לאיים והאישה גמרה בדעתה להתגרש ממנו", ושבעבר נפתחו תיקי אלימות נגד שכנים ואנשים נוספים.

בדיון ביום י"ז תמוז תשפ"ג (06.07.2023) טען הבעל שיצא לכולל באישור ביהמ"ש. עוד אמר:

"אני נשוי 15 שנה, היא קיבלה ממני הכל, לא עובדת, פרזיטית [...]

אתה מגשים לי חלום, 15 שנה אני רוצה להתגרש ממנה [...]

שבוע לפני היא אמרה לי שאהיה בכלא בגלל שאמא שלה בכתה אחרי שראתה הודעה שכתבתי, היא אישה קללנית".

הוסכם שיינתן צו הרחקה למשך שלושה חודשים מהאישה והילדים, אך יפגוש אותם באופן מפקח במרכז קשר.

בהודעה מיחידת הסיוע נכתב:

"...התקיים מפגש אחד. בשל אלימות מילולית קשה בשיחת טלפון שנערכה עם האב לצורך תיאום המפגש השני וכן בשל סירוב האב לפעול ע"פ ההנחיות באינטראקציה עם הילדים, לא ניתן להמשיך במפגשים במסגרת יחידת הסיוע והטיפול במשפחה מופסק".

ביום 14.9.23 נערכה הערכת מסוכנות נוספת, שיצאה גבוהה, ונבנתה לאישה תכנית הגנה, כולל לחצן מצוקה ומצלמות אבטחה. האישה אף שקלה מעבר למקלט.

---

¹ לטענת הבעל בתגובתו מיום 31.7.2023 בתחילה הטיחה האישה באיש את הכיסא, ובתגובה הוא הטיח אותו על השלחן. בתגובה נוספת מיום 8.10.2023 פרט את כל השתלשלות העניינים לפי גרסתו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאחר מכן הגישה האישה תביעת גירושין, כרוכה בהסדרי שהות, חלוקת רכוש, כתובה, ומזונות ילדים, וכן הוגשה גם בקשת האישה לפסיקת מזונות זמניים. בהחלטה מיום כ"ג תשרי תשפ"ד (08/10/2023), נקבעו מזונות זמניים בסך 5,000 ₪.

ביום 28.9.2023 הגישה האישה בקשה להאריך את צו ההגנה שעמד לפוג, ביה"ד האריך את הצו עד לדיון הקבוע לצדדים. לדיון הגיע ב"כ הבעל, שהודיע שהבעל נעצר שלושה ימים לפני כן ונקבע לו דיון בביהמ"ש לאותו יום, וטען שהבעל רוצה שלום בית ולחזור לבית.

בתגובת האישה מיום 18.10.2023 הציגה מייל אנונימי מאיים שנשלח לאחות האישה ביום 3.10.2023, בכותרת: "תכנון רצח", בה הודיע אלמוני על כוונות לרצוח את האחות ואת האישה "באישורו", אלא אם כן האישה תוותר על המזונות. אך יודגש המייל אנונימי, ללא שם ומקור, עם מהימנות מפוקפקת.

בבקשה מאותו יום הודיע ב"כ הבעל שביום 10.10.2023 השתחרר הבעל, ועומד על טענותיו, ומבקש דיון. הוא דחה את טענות האישה, וטען שהיא פועלת מתוך נקמנות על נפילתם הכלכלית של הצדדים, ואמרה: "אני אדאג שתשב בכלא וגם תשלם לי משכורת. אני לא אסלח לך על זה לעולם".

ביום 24.12.2023 התקבל תסקיר עו"ס בעניין הסדרי שהות. הדו"ח מתייחס גם ליחסי הצדדים, ולגרסאות הסותרות של האישה והבעל בעניין זה. בסיום הדו"ח:

"הערכה מסכמת והמלצות"

מדובר במשפחה אשר בה האם והילדים חשפו לאחרונה אלימות מתמשכת מצד אבי המשפחה.

מדוחות חקירת הילדים, דוחות חינוכיים, דוחות אבחוניים ורפואיים עולה תמונה של ילדים אשר היו חשופים לאלימות מתמשכת מצד אביהם כלפי אימם ואחיהם. חשיפה זו 'פצעה' אותם והשפיע באופן קשה על תפקודם הלימודי, החברתי והרגשי.

לאור העובדה כי עד כה, אבי המשפחה, [פלונני] מכחיש ואינו לוקח אחריות על האלימות וכן לאור העובדה כי הילדים אינם חשים בטוחים בסביבתו, אנו מבקשים להמליץ כי לעת עתה הקשר בין [פלונני] לילדים יהיה תחת פיקוח הדוק במרכז קשר.

התנאי לקיום המפגשים במרכז קשר יהיה בכפוף להתחייבות של [פלונני] לשמור על נהלי מרכז קשר בזמן המפגש באופן מלא וכן להיענות להדרכה של צוות מרכז קשר.

אנו מבקשות להמליץ כי [פלונני] יעבור אבחון פסיכו-דיאגנוסטי מלא, כולל הערכה פסיכיאטרית, אצל גורם מקצועי המוכר ע"י ביה"ד.

המלצות לטווח ארוך לגבי זמני השהות יגובשו בהתאם לממצאי האבחון."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יצוין, בתגובה נוספות של לשכת הרווחה חודשיים לאחר מכן, ציינו שוב:

"יחסי האב עם הילדים מורכבים ביותר. הילדים תיארו כי חוו אלימות וכן היו עדים לאלימות מתמשכת מצד האב. האב אינו מכיר במורכבות הקשר שלו עם הילדים וכן בחוויות הקשות אותם חוו הילדים במסגרת המשפחתית בעקבות האלימות. עוד נציין כי למיטב ידיעתנו האב לא השתלב בתהליך טיפולי משמעותי עד כה. על כן, המלצתנו הייתה כי האב יפגוש את הילדים בפיקוח מלא."

בדיון מיום ט"ו טבת תשפ"ד (27/12/2023) בעניין הארכת צו ההגנה, הקריאה ב"כ האישה הודעה המיוחסת לבעל, בה כתב: "אני מביטח לזונה שאני לא אשחרר". בהחלטה למחרת, האריך ביה"ד את צו ההגנה לעוד 90 יום, אך הורה שיתקיימו הסדרי שהות במרכז קשר, וכן הפנו את האיש לבדיקה פסיכו-דיאגנוסטי, כהמלצת הרווחה, בעלות האישה.

ביום י"ז אדר תשפ"ד (26/02/2024) התקיים דיון בתביעת הגירושין. הצדדים העלו את טענותיהם בפרוטרוט. בדיון אמר הבעל:

"היא רוצה שאשחרר אותה, תנאים שלי, מזונות 2,000, כל רבע מיליון הלוואות מוכן לקחת את זה עלי, כל הרכוש שיש, שיהיה שלה, אני רוצה להתחיל את החיים שלי מחדש [...]"

דירה של עמידר, אני בכספי שיפצתי את הדירה, אני רוצה מזונות 2,000 ₪."

בהחלטה שניתנה בעקבות הדיון מיום כ' באדר א תשפ"ד (29/02/2024) סיכם ביה"ד:

"מזה כחצי שנה שהצדדים בנפרד לאחר שהבעל מחוץ לבית, האישה תובעת להתגרש, והבעל מביע הסכמה עקרונית לגירושין, אך מציב תנאי של דמי מזונות נמוכים ביותר, שאינם מאפשרים לאישה לגדל את ששת הילדים שכעת בביתה, ומוטל עליה לפרנסם [...]"

בדיון האחרון נוכחנו ביחס בעייתי מצד הבעל לאשתו, המביא למסקנה שקיים יסוד ברור לטענת האישה ולפיה סבלה בחיים המשותפים במחיצת הבעל, וכי גם הבעל מביע הסכמה עקרונית לגירושין, על כן מן הראוי והנחוץ שהצדדים יתגרשו ללא דיחוי, ושאר הנושאים הכרוכים בגירושין יוסדרו בנפרד.

על הנתבע להודיע לבית הדין תוך עשרה ימים האם ניתן לזמנם לסידור הגט בהסכמה במועד קרוב.

בהיעדר הסכמה, יינתן פסק דין על יסוד החומר שבתיק, לאחר הגשת סיכומי טענות."

ביום 2.4.2024 התקיים דיון בהארכה נוספת של צו ההגנה, והוארך לעוד 90 יום.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בהחלטה מיום ב' בניסן תשפ"ד (10/04/2024) קבע ביה"ד שאין שינוי בהחלטה למזונות הזמניים, וככל שהאיש אינו משלם, האישה רשאית לפתוח בהליכי הוצל"פ. בהיעדר עמדת האיש בעניין קביעת מועד לסידור גט, הורה ביה"ד לצדדים הגיש סיכומים.

בתגובת הבעל שוב ביקש שלום בית והפניה לייעוץ. הוא טען שעדיין אוהב את אשתו ואת ילדיו ורוצה לגדל אותם, ושהאישה מוסתת ע"י גורמים זרים.

בתגובת האישה דחתה את הדברים, וטענה שלאורך הנישואין הבעל סרב ללכת לייעוץ והדרכה הורית, הביע שנאה לאישה ורצון להתגרש, ושלאישה אין כל אימון בבעל וחוששת ממנו, וכי אין סיכוי לשלום בית.

הוגשו סיכומי טענות האישה, שבהן פירטה את עילות הגירושין וחיוב הכתובה: אלימות, אין סיכוי לשלום בית, ומאיס עלי באמתלא מבוררת.

לאחר מכן הגישה האישה בקשה לצו הגנה קבוע. התקיים דיון ביום כ' בסיון תשפ"ד (26.6.2024) בנוכחות הצדדים וב"כ. בדיון הוגש חומר הכולל כתבי אישום:

- כתב אישום 1. ביום 8.6.23 הגיעה האישה למקום עבודתו של האיש בסופר, והתגלע ויכוח. האיש הרים פחיות ואיים שאם לא תלך יזרוק על האישה. אח"כ הלכה לבית הוריה, וכשחזרה לא פתח לה את הדלת. בזה, איים בפגיעה שלא כדין בגופה, חרותה, להפחידה או להקניטה.
- כתב אישום 2. למחרת, ביום 9.6.23 בביתם (כ-8:45) התגלע ריב. האיש לקח כסא וחבט על השלחן שוב ושוב על שנפערו חורים בשולחן. הרס נכס בזדון.
- כתב אישום 3 לאחר הגשת תלונה, חזר האיש לבית וקרע בסכין את הספה, אך נמחק.
- כתב אישום 4. כחודשיים לפני כן, האיש דרש מהאישה את הטלפון שלה ונתן לה אגרופים/ מכה ברגל ימין.

בהחלטה מיום כ"א סיון תשפ"ד (27.6.2024), הוארך הצו למשך 90 יום, ולהלן מההחלטה:

"כבר בהחלטה קודמת צוין לתסקיר מיום י"ב טבת תשפ"ד (24/12/2023) שבו נכתב: "מדוחות חקירת הילדים, דוחות חינוכיים, דוחות אבחוניים ורפואיים עולה תמונה של ילדים אשר היו חשופים לאלימות מתמשכת מצד אביהם כלפי אימם ואחיהם. חשיפה זו 'פצעה' אותם והשפיע באופן קשה על תפקודם הלימודי, החברתי והרגשי".

כמו כן הבעל הורשע עפ"י הודאתו בכתב אישום המייחס לו התנהגות אלימה. אמנם הבעל הודיע שבכוונתו לערער על ההרשעה, אך לעת עתה ההליך בנידון טרם הסתיים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מאחר שהמשיב נמנע מלשתף פעולה עם האבחון הפסיכודיאגנוסטי כפי שנדרש, הרי מהמידע העולה מהמסמכים הנזכרים, בית הדין מחויב לנקוט במשנה זהירות להגן על האם והילדים ולהעתר לבקשה, מה עוד שהבעל בעצמו הודיע שאין בכוונתו לשוב לגור בבית, וימצא לעצמו חלופת מגורים בפרק הזמן הקרוב."

לאחר מכן התקבלו סיכומי הבעל, בו פרט את נפילתו הכלכלית בתחילת 2022. לדבריו, פנתה אז לאשתו שתעבוד, אך התלוננה להוריה. עוד טען שהמשפחה מוכרת לרווחה כבר משנת 2021, בפרט בעניין הבן הבכור [ד'], ומעולם לא העלתה האישה כל טענת אלימות מהבעל. אולם, מאז הנפילה הכלכלית, גמרה האישה לסיים את יחסיה עם בעלה במצג שווא של אלימות, הגשת כתבי אישום, ניכור הורי וכו'. בסיום הסיכומים נכתב:

"א. האיש מבקש מתוך רצון כנה ועז לחזור לדירת הצדדים השייכת לעמידר.

ב. ככל שבית הדין יורה על גירושין בניגוד לרצונו, אזי מבוקש כי:

(1) בני הזוג יחלקו באופן שווה בכל החובות שנצברו במשך שנות כל החיים המשותפים.

(2) בית הדין יורה על משמורת משותפת שוויונית מלאה.

(3) האישה לא תהא זכאית לקבל את כתובתה.

(4) האיש לא יפסיד מאום מזכויותיו בדירה של עמידר, שייבחנו על ידי הגורמים הרלוונטיים."

בתגובת האישה טענה שבסיכומים העלה טענות חדשות הקשורות בעיקר לחלוקת רכוש, שאינן לעניין הגירושין הנידון. בסעיף 2 טענה לקשר הבעל עם נשים אחרות, והתבטאויות קשות של הבעל כלפיה. לדבריה, היה מגיע אברך מטעם "יד לאחים" לסייע לזוג, עד שהבינה שהמצב בלתי נסבל וחייה וחיילדים קודמים "והחליטה להציל את נפשותיהם". טוענת שקיימים תיקים נוספים במשטרה, לרבות על אלימות כלפי שכן. לדבריה אלימות תמיד היתה קיימת, אך חששה מלהעלות זאת וחשבה שבעזרת טיפול מתאים תוכל להציל את הבית. ציינה תסקיר עו"ס מיום 24.12.23 הנ"ל [ד'] היה חשוף לאלימות של האב.

כעת יש להכריע בתביעת האישה לגירושין ולכתובה, ובבקשת הבעל לשלום בית.

עיקר טענות הצדדים

טענות האישה

- האישה והילדים סבלו מאלימות פיזית ונפשית של הבעל במשך שנים. למרות זאת, האישה ניסתה לשמור על שלום בית, עד שבאו מים עד נפש והבינה שחייה וחיילדים בסכנה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- כנגד הבעל הוגשו תלונות במשטרה וכתבי אישום. אף הערכות מסוכנות, יצאו גבוהות. גם תסקירי הרווחה, הנתמכות אף בעדויות של הילדים, מדווחות באופן עקבי על אלימות הבעל כלפי האישה וכלפיהם.
- האישה מאוימת גם עקב פעולותיו העסקיים של הבעל, אשר נעשו שלא על דעתה, והותירו את הצדדים בחובות גדולים.
- בדיון מיום י"ז תמוז תשפ"ג (06/07/2023) הבעל קרא לאישה "פרזיטית" ואמר שהדיין מגשים לו חלום של 15 שנה שביקש להתגרש ממנה.
- בעקבות האיומים לרצח שקבלה אחות האישה, ביום 3.10.2023, נעצר הבעל שוב לחמשה ימים, ושחרר למעצר בית.
- בתגובת גורמי הרווחה הבהירו שהערכות המסוכנות נערכו בהפרש של כמה חודשים ע"י שני אנשי מקצוע שונים. כמו כן, בתסקיר הובהר שהילדים תיארו כי חוו אלימות והיו עדים לאלימות מתמשכת, ואף הביעו חשש להיפגש איתו ללא נוכחות מבוגר אחראי אחר, אך האב אינו מכיר במורכבות הקשר שלו עם הילדים.
- הבעל הפיל על האישה את דלת השירותים, זרק עליה סל כביסה ונתן לה אגרופים. בעת שנתן לאישה אגרופים אמר לה: "אני אברח לחו"ל או אתגרש ממך או ארצח אותך".
- הבעל אמר שהאישה אוכלת ספק נבלות כאשר אכלה מהכשרים מהודרים המקובלים על כלל ציבור שומרי תו"מ.
- גם בביה"ד הבעל התנהג באופן שבביה"ד נאלץ להטיח בו: "אתה מדבר בחוצפה לביה"ד, זה מעיד על האופי שלך שאתה אדם חוצפן, אין לך מורא מאף אחד".

טענות האיש

- לאחר נישואי הצדדים, בעידוד אשתו, הבעל עזב את עבודתו בהייטק ונהיה אברך, וכן השקיע בהסכמתה בחברה שאפשרה לזוג לחיות בלא מחסור.
- עקב כך ששותפיו רימו אותו, נכנסו בני הזוג לחובות, ומאז האישה הפנתה את פניה מבעלה, טפלה עליו טענות שווא, זוממת לנשלו מכל זכויותיו, לרבות הרחקתו מביתו, ופועלת לניכור הורי, צווי הרחקה, והוצאת דיבה נגדו.
- כתבי האישום צומצמו למכה ברגל ימין, בו הודה האיש תוך ציון שמדובר במכה מינורית עליה בקש סליחה עשרות פעמים.
- אף מעצר הבית עקב תלונות השווא הוא בתנאים מקילים לחלוטין בין 01:30 עד 06:00.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- אף שהזוג נשוי 17 שנה, הביאו 7 ילדים לעולם, והיו מוכרים לרווחה, האישה מעולם לא העלתה בעיית אלימות עד לתקופה האחרונה בה החליטה להתגרש, ומאז לא מפסיקה לדבר על מקרי אלימות.
- דיווחי הרווחה מתחילת שנת 2023 מציינים אלימות של הבן [ד'] והלחצים של האישה בהתמודדות אתו, בהמלצה לפנות לטיפול פסיכיאטרי עבור כך.
- האישה מצוי בחובות כבדים של מאות אלפי שקלים, וברור שניהלו משק בית משותף, והאישה שותפה לחובות אלו.
- האישה אינה זכאית לכתובה כי חברה לאויביו של האיש, וכן תלונותיה במשטרה שנסגרו מצביעות על חוסר תום לב בתלונות שווא. זאת בנוסף לניכור הורי, ולסירובה לטבול תקופה ארוכה אף שחיו יחד.
- האישה מוכן לעבור כל אבחון על ידי כל גורם מטעם קופ"ח, או דרך מימון הסיוע משפטי.

דיון והכרעה

האישה טוענת לאלימות פיזית ונפשית מתמשכת של הבעל במשך שנים, אולם הבעל מכחיש את הדברים.

דין איש המכה אשתו מפורש ברמ"א שי"א שכופין אותו להוציא, וז"ל (אה"ע סימן קנד סעיף ג):

"איש המכה אשתו, עבירה היא בידו כמכה חבירו. ואם רגיל הוא בכך, יש ביד ב"ד ליסרו ולהחרימו ולהלקותו בכל מיני ריזוי וכפייה, ולהשביעו שלא יעשה עוד, ואם אינו ציית לדברי הב"ד י"א שכופין אותו להוציא, ובלבד שמתרין בו תחלה פעם אחת או שתיים כי אינו מדרך בני ישראל להכות נשותיהם, ומעשה עובד כוכבים הוא. וכל זה כשהוא מתחיל [...] ואם אינו ידוע מי הגורם, אין הבעל נאמן לומר שהיא המתחלת, שכל הנשים בחזקת כשרות."

אולם, הרי התנה הרמ"א שיהא הבעל רגיל בכך, שביה"ד יתרו בו, ושיהא הוא המתחיל. בנידון דידן, לא התבררה אלימות פיזית של הבעל נגד האישה, חוץ מהודאת הבעל על מעשה חד פעמי בה הכה את אשתו ברגל לאחר שסירבה לתת לו את הפלאפון שלה, ולטענתו ביקש מחילה על מכה זו. גם האירוע בו הטיח הבעל כסא בשלחן, עבורו הגישה האישה תלונה במשטרה, ובעקבותיו נפרדו הצדדים בצווי הגנה – לטענת הבעל האישה התחילה בכך שהטיחה בו את הכסא. בנוסף, לא מדובר גם במכה לאישה עצמה. לכן, לא ניתן לחייב את הבעל בגט מטעם "איש המכה אשתו" בלבד.

ביחס לטענה לאלימות נפשית, אמנם ניתנו מספר פס"ד שניתן לחייב גט עבור אלימות נפשית, כפי שציינה ב"כ האישה פס"ד מביה"ד נתניה תיק 284462/9, והוצגו לביה"ד כמה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הודעות טקסט פוגעניות, אך אלו מהתקופה לאחר הפירוד, לאחר שהאישה כבר הגישה תלונה נגד בעלה. גם אמירות הבעל כלפי שימוש אשתו בכשרויות המקובלות, אם כי אינן ראויות כלל, קשה להגדיר כאלימות נפשית, כל עוד שמוכן לספק אוכל משחיטה פרטית. כך, שקשה לקבוע חיוב גט גם מטעם זה.

אמנם, גם מתוך דיווחי הרווחה עולה תמונה של אלימות פיזית ונפשית של הבעל כלפי האישה והילדים, אך הדברים נאמרו בכלליות, ללא כל פירוט של האירועים וההיקף, ואף לא הובהר מקור הדברים האם הם מפי האישה עצמה (והילדים) או מתוך מקור אובייקטיבי. גם לגבי הערכת המסוכנות, לא התבהר לביה"ד האם הוא עקב האלימות של הבעל עצמו או של גורמים חיצוניים כמו נושים, והאם יש ביסוס חיצוני לדברים מעבר לדיווחים וטענות של האישה, וכן האם הוא עבור התנהגות הבעל לפני הפירוד או לאחר הגשת התלונה נגדו ופירוד הצדדים. לכן, גם על סמך דיווחים אלו של הרווחה אי אפשר לקבוע חיוב מכוח דין איש המכה אשתו או מכוח אלימות נפשית מוכחת.

אולם, אין ספק שהאישה מואסת בבעלה לאור ההתנהלות שחוותה במשך השנים, לטענתה. אין ספק שהיא כיום שונאת את בעלה, ונחושה בדעתה להתגרש. לעניין זה יש לסמוך על העולה מדיווחי הרווחה להחשיב את טענתה כ"מאיס עלי באמתלא מבוררת", שאין כופין אותה להיות אצלו, כמבואר ברמ"א אה"ע סימן עז סעיף ג' וכן אינה זכאית לכתובתה, אם הבעל יאות לגרש. אולם, יצוין לדברי החזו"א סימן סט אות טז, שכתב ביחס לטוענת מאיס עלי וכן תובעת כתובה:

"ככל שמתאמת דבריה. לא הפסידה כלום במה שתובעת את גם כתובתה, וכל הפוסקים לא הזכירו תנאי זה, והעיקר לפי ראות עיני הדיינים, אם יש רעותא במה שתבעה כתובתה, אבל אם נראים הדברים שבעלה מאיס עליה, אלא שמבקשת כתובתה כדי שתוכל להתפרנס, למה לה לוותר על שלה?"

בפס"ד אחר (תיק 1354010/2) כתבנו:

"בנסיבות אלו עלינו לקבוע את מעמדה של האישה כאישה הטוענת "מאיס עלי" על יסוד רצף של האמתלות המפורטות בפרוטוקול ובדו"ח [...] יצוין לתשובת מהר"א ששון סי' קפ"ו, שהובא בספר כנסת הגדולה אה"ע"ז סי' ע"ז הגהת טור ס"ק י"ט ובבאר היטב ס"ק יב, שאין צורך שתטעון "מאיס עלי" בפירוש, אלא אם אומרת דבריה בניסוחים אחרים, כגון: איני רוצה בו, שנאתיו, אינו נקרא עוד בעלי, הוי כטוענת "מאיס עלי", וכך הם פני הדברים בנידון דנן.

ידועה שיטת הרמב"ם בהלכות אישות פרק יד הלכה ח' שיש לכפות בגירושין בטוענת מאיס עלי, ואילו לדעת רבינו יונה שבשטמ"ק במסכת כתובות דף סד ע"א, יש לחייב גירושין, אף שאין לכפות. אך ר"ת, (הובא בשטמ"ק שם) חלק על רבינו יונה והורה שאין חיוב גירושין, אלא מיעצים לבעל לתת גט, וכן בתשובתו בספר הישר סי' כד קבע שאין כופין

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לגרש, ולא הורה על חיוב הגירושין, אלא על הרחקות שבנסיבות מיוחדות אפשריות גם בהיעדר חיוב הגירושין.

הכרעת השלחן ערוך אה"ע סי' ע"ז ס"ב, כשיטת ר"ת שאין כופין בגירושין, וכמו כן לא כתב חיוב גירושין, והרמ"א כתב כאמור, שאין כופין אותה להיות אצלו.

וכן מסקנת גדולי הפוסקים לדינא:

בתשובת נודע ביהודה תניינא אבן העזר סי' צ', כתב:

"בהא סלקי ובהא נחתי שחלילה לכוף האיש הזה בשוטים לא בנידוי כלל, ואפילו בדברים, לומר לו שאם לא יגרש הוא עברייני, גם כן איני מסכים".

וכן החזון איש אבן העזר סי' סט ס"ק א כתב:

"אבל אחרי שהוכרע שאין כופין אותו אפילו במילי לא מחייבין ליה לגרשה..."

וכן בספר שמש ומגן להגאון רבי שלום משאש זצ"ל ח"ב אה"ע סי' כ"ח, בפסק דין של ביה"ד לערעורים במרוקו, כתב:

"שאין הבעל חייב לגרש שכן היא ההלכה ע"פ הפוסקים א' ואחרונים והש"ע ודלא כהרמב"ם שסובר שכופין אותו לגרש במאיס עלי ע"ע. אין להאריך בדבר פשוט שנפסק כבר".

ואכן, בפסקי דין רבים בפד"ר, קבעו שלא לפסוק חיוב גירושין במאיס עלי לרבות כשהאמתלא מבוררת, ראה כרך ז' עמ' 4-5, כרך ו' עמ' 223-224, כרך יב עמ' 103 וכן מעמ' 324, ובפד"ר חלק ב' עמ' 194 (ד"ה אלא שגם), וכן בספר עטרת שלמה (להגרש"ש קרליץ זצ"ל) ח"א סי' לב סק"ו.

וכ"כ בדעת ר"ת שהורה על הרחקות, הגאון רח"ג צימבליסט שליט"א בספר "שורת הדין" ח"ה עמ' רלא שמצוה לגרשה, אך לא חיוב גירושין, והוסיף:

"וכבר נהיגי עלמא כדעת ר"ת ורוב הפוסקים שגם אין מחייבים אותו לגרש, אלא משתדלים ומשדלים אותו שיתן גט".

וכן דעת הגאון רבי י"ש אלישיב זצ"ל בפד"ר כרך י"ח עמ' 24 (סעיף ו'), וכן בפד"ר כרך ט' עמ' 96 ובקובץ תשובות ח"א סי' קעד. וכן בפסק דינו שניתן בבית הדין הגדול ערעור י"ט/191 שהתפרסם בספר משפט איש (כרך תשי"ח-תשי"ט) עמ' קעד-קעז. באותו נידון בית הדין האזורי בת"א דחה את תביעת האישה לחיוב הבעל בגירושין בנסיבות של "מאיס עלי", ובפסק דינו של בית הדין הגדול מיום ו' אייר תש"ך בהרכב הרבנים הגאונים נ"ע הגרי"מ בן מנחם זצ"ל הגר"ע הדא"א זצ"ל והגרי"ש אלישיב זצ"ל, אישרו את פסק הדין וכתבו:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"אף שלדעתנו צודק בית הדין בפסק דינו המעורער שקבע שאין לחייב את הבעל לפטור את אשתו בגט פיטורין, בכל זאת אנו מוצאים שאין יסוד לערעורו הנגדי של המשיב לחייב את האישה לחיים משותפים עם הבעל... דעתנו כי אחר שהאישה באה בטענה שלא יכולה בשום אופן לשאתו, ושאי אפשר שיהיו בינם חיים משותפים שבין איש לאשתו וכמובא בחומר שבתיקים, ואחר שזה כבר שנים רבות שחיים בפרוד והיחסים שביניהם מתוחים מאד, בלי להיכנס כעת לקבוע מי היה הגורם לכך בראשונה, ניתן לומר שכל עוד שלא חלה מהפכה טבעית בהרגשותיה של האישה לבעלה, היא בדין אישה הטוענת "מאיס עלי" באמתלא בעקבות הסכסוכים והמתרחקות מזמן רב שביניהם, וכשכזה כותב הרמ"א בסימן ע"ז סעיף ג' וזהו בטור בשם תשובת מוהר"ם ד"אין כופין אותו לגרש ולא אותה להיות אצלו".

עכ"ל בפס"ד הנ"ל.

אך כל האמור נכון בנסיבות שהטענה היא "מאיס עלי" בלבד, לרבות כשהטענה מבוססת על אמתלא מבוררת בהתנהגות הבעל, אך עדיין אין זו התנהגות הפוגעת ישירות באשתו. לא כן כשהבעל בהתנהלותו מסב סבל וצער לאישה. בנידון שבפנינו, לאור כל החומר שבתיק – כולל דיווחי לשכת הרווחה שהם עקביים בתיאור התנהלות הבעל – וכן לאור התרשמות הישירה של ביה"ד מהתנהגות הצדדים במסגרת הדיונים בפנינו, יש לחייב את הבעל במתן גט בהתאם לדברי התשב"ץ (חלק ב' סימן ח'), המהרש"ם (חלק ה' סי' לח) ועוד פוסקים, שחיי האישה במחיצת הבעל הם בלתי נסבלים, ובבחינת "אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת", והתבטאויותיו הבוטות כלפי האישה מבטאות זאת.

נצטט בזה את אשר כתבנו לאחרונה (תיק 1360162/4):

"עכ"פ בדיונים נוכחנו בדרך בלתי אמצעית, שמצבו הנוכחי של הבעל הינו חריג, וכי [...] קשה מאד לאישה לדור במחיצתו. וכי על כן לא ניתן לחייב את האישה לשוב לגור עם בעל, שעבורה הדבר דומה למי שמתבקש לדור עם נחש בכפיפה אחת.

בפד"ר כרך ח' עמ' 220 בפסק דין בית הדין ברחובות בראשות האב"ד הגאון הרב זבולון גרז זצ"ל בהרכב הגאון רבי אליעזר שפירא זצ"ל והגאון הרב א.י. לנאל זצ"ל, כתבו:

"נראה דזה ברור כי ישנם מומים גדולים לבד המומים השנויים במשנתנו דאין דעת בני אדם סובלת אותם, דעיקר הקובע במומים הוא הסכמת העולם ובני אדם מה נקרא מום גדול ומה נקרא מום קטן, ולכן בודאי בנוולדו מומים דלפי דעת בני אדם והסכמתם הוא מום גדול ומה נקרא מום קטן, ולכן בודאי בנוולדו מומים דלפי דעת בני אדם ועל זה לא יחלוק אדם שאין לכוף לגרש מאחר שאין דעת בני אדם סובלת מומים אלו. אכן מה שכתב הרא"ש דאין להוסיף על מה שמנו חז"ל הוא רק בהיו בו קודם נישואין... ולפמש"נ הנה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בנ"ד, מאחר ולדעת הרופאים הבעל חולה במחלת נפש, הרי פשוט שזה מום שחייב לגרש".

נראה ברור שהמום הנוכחי של הבעל המתואר לעיל, ובא לעולם רק לאחר הנישואין, הוא בהגדרתו מום שהסכמת בני האדם שקשה לסובלו, וכי על כן נאלצה האישה לעזוב את הבית, ובצדק. הרקע לעזיבתה הובהר בכתב התביעה שכתבה:

"במשך שנים נאלצה האישה לשאת בשתיקה את התנהגותו האלימה של הבעל כלפיה וכלפי ילדיהם, וביחוד ביחס לבן [א'] המצוי על הרצף האוטיסטי, כאשר הבעל היה מטיל אימה ופחד בבית, אסר על האישה לענות והיה צועק על הילדים וביחוד על [א'] כלפיו אף היה לעיתים נוקט גם באלימות מילולית וגופנית, והכל במטרה לשמור על שלום בית.

שיאם של הדברים התרחש ביום [...] כאשר התגלע ויכוח בין הצדדים...

האישה נאלצה לברוח מהבית והזעיקה את המשטרה מפחד מפני מעשיו הלא צפויים של הבעל, והבעל נעצר והורחק מהבית על ליום [...] במהלכם שהה במעצר בית בבית אמו".

בתשובת תשב"ץ חלק ב סימן ח' כתב:

"עוד שאלת אישה שבעלה מצער אותה הרבה עד שמרוב הצער היא מואסת אותו והכל יודעים בו שהוא אדם קשה הרבה והיא אינה יכולה לסבול אותו לרוב הקטטות והמריבות וגם שהוא מרעיבה עד שהיא שנאה את החיים והיא אינה יכולה לבא לב"ד מפני שאחד מבעלי ההוראה הפחידה שאם תשאל כתובתה בב"ד שתפסיד אותה הודיענו מהו הדין בזה:

תשובה קרוב הדבר בזה שיוציא ויתן כתובה דקי"ל לחיים ניתנה ולא לצער דנפקא לן מקרא דכתי' כי היא היתה אם כל חי בפ' אף על פי (ס"א ע"א) ואפי' במדיר את אשתו בדברים שאין לה צער כ"כ אמרי' יוציא ויתן כתובה כדאי' בהמדיר בהרבה מקומו' (ע' ע"א ע"א ע"ב) דוק ותשכח כ"ש בצער תדיר שיש לנו לומר יוציא ויתן כתובה לפי שאין אדם דר עם נחש בכפיפה ואף על גב דבאומר איני זן ואיני מפרנס פסק הרי"ף ז"ל דלא יוציא ויתן כתובה התם היינו טעמא משום דאפשר בתקנה עד שיכפוהו לגרש יכפוהו לזון אבל הכא מעוות לא יוכל לתקון הוא ומקרא מלא דבר הכתוב טוב פת חרבה ושלוה בה מבית מלא זבחי ריב ועוד כתוב טוב ארוחת ירק ואהבה שם משור אבוס ושנאה בו הרי שיותר קשה היא מריבה מחסרון מזונו' ואיזו טובה יש לאישה שבעלה מצערה במריבה בכל יום ויום. ואפי' לכוף אותו להוציא יש לדון מק"ו דבעל פוליפוס (שם ע"ז ע"א) דהשתא מפני ריח הפה כופין מפני צער תדיר שהוא מר ממות לא כל שכן".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תשובה זו הובאה בשו"ת התשב"ץ כרך ד' חלק ג' סי' לה.

ועיין בתשובת מהרש"ם חלק ה' סי' לח שדן אודות בעל ש"בשגעון ינהג כל ימיו ואשתו הנ"ל סבלה כל ימיו מכאובות לדור עם נחש בכפיפה", ואמנם באותה תשובה הנידון היה לגבי ירושת האישה לאחר מותה, אך בדבריו דן מהרש"ם האם הבעל היה בר חיוב גירושין, וכתב:

"כפי הצעת השאלה שהבעל איש משוגע וכל ימיו ציער אותה במדון וריב ואין אדם דר עם נחש כו', בודאי בכה"ג מדינא כופין אותו לגרשה וכן מצאתי בתשובת תשב"ץ ח"ב סי' ח' שפסק להדיא דאם הבעל אדם קשה בקטטה ואינה יכולה לסבלו ובפרט שאינו זנה, דאפי' אם באה לב"ד ותובעת כתובתה לא הפסידה כלום, כי אין אדם נתפס על צערו וכופין אותו בשוטים לגרשה, והדיין שדן להיפוך מנדין אותו יעו"ש כי דבר זה נעלם מהאחרונים. ועיין בש"ע סי' קנ"ד ס"ג באינו זן ורגיל לכעוס ולהוציאה מביתו דכופין להוציא, אבל דין תובעת כתובתה לא נזכר שם, וגם מבואר מהתשב"ץ דגם אם אינו מוציאה מביתו הדין כן".

ובספר שו"ת לב מביין (להג"ר מימון בירדוגו זצ"ל) אה"ע סי' כח, כתב:

"אישה שבעלה מצער אותה הרבה עד שמרוב צערה היא מואסת בו לרוב הקטטות ומריבות, כופין אותו להוציא מק"ו מבעל פוליפוס. דהשתא מפני ריח הפה כופין, מפני צער תמיד שהוא מר ממות לא כ"ש, וכופין אפילו בשוטים עי' סי' קנ"ד. תשב"ץ ח"ב שאלה ח".

ועיין בספר דבר יהושע ח"ג אה"ע סי' ל' סק"ב שבאר שהדין בפוסקים ביחס לשוטה ונכפה אם כופין אותו לגרש הוא האם יחשב כמום שראוי לכוף בגינו. אך כשהבעל מצער תדיר את אשתו, חיוב הגירושין שקבע התשב"ץ אינו נובע מהמום של הבעל, אלא מהמציאות הקשה של האישה במחיצת בעלה, מכיוון שאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת.

בביאור תשובת התשב"ץ יובהר: הגם דקיי"ל שאין מחייבים או כופין גירושין ב"מאיס עלי", היינו דווקא כשהאישה מאסה בהתנהגות הבעל עצמה, כגון בעל הרגיל להשתכר, שהיא מצד עצמה אינה ניזוקת בכך, אלא שמואסת בבעל שיכור. משא"כ כשהתנהגותו השגרתית פוגעת בה באופן קשה, נידון זה חמור ממאיס עלי, ולכן למרות שבעלמא התשב"ץ אינו פוסק כפיית גט במאיס עלי, עיין בתשובתו ח"ב סי' רנו וברשב"ש סי' צג. נידון זה חמור מ"מאיס עלי" מהטעם שבארנו. בתשובת יכין ובוועז ח"א סי' קכד וח"ב סי' כ' האריך להוכיח שאין לפסוק כפיית גירושין ב"מאיס עלי" כשיטת הרמב"ם, למרות זאת בתשובתו ח"ב סי' מד כתב כאמור לעיל. בכך התיישרה קושיית ספר אות היא לעולם ח"ב מערכת מ' אות לא (דף נ') על התשב"ץ, וגם לפי דרכו נראה שלא הסכים לכפיית גט, אך הסכים לחיוב הגירושין עם תשלום הכתובה.

כמו כן יצוין לשו"ת ציץ אליעזר חלק יט סימן מד, בהקדמה לתשובת התשב"ץ כתב:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"אצטט בזה עוד תשובה מעניינת אחת, כוללת ותמציתית, אשר השיב בספר שו"ת תשב"ץ בקשר לשאלת דין מורדת כאשר הוברר שהבעל יורד לחייה של האישה וחייה אינם חיים אצל בעלה", עכ"ל.

בהתאם לכל האמור, בנידון דנן, הגם שבעת הזו בית הדין יימנע מפסיקת כפיית גט, למרות שהתשב"ץ והבאים אחריו הורו על כפייה, אך ככל שהדבר נוגע לחיוב הבעל בגירושין, בית הדין פוסק לחייב את הבעל בגירושין, מאחר והמום שאירע לבעל, דהיינו מחלתו הנפשית וכן המאיסות של האישה בבעל הנובעת ממצוקה קשה וחמורה אליה נכנסה האישה עקב מצבו הנפשי של הבעל, שאף הוכר כנכה עקב מצבו הנפשי, והתנהלותו הקשה הביאה את האישה לתחושה הדומה למתואר בתשובת התשב"ץ, שאינה יכולה לסבול את בעלה "עד שהיא שנאה את החיים", כלשון השאלה בתשב"ץ. עפ"י דרכו של התשב"ץ נאמר אנו: ומלתא דתליא בסברא אין לדיין אלא מה שעניו רואות ואפשר שלא אמרו כן על כיוצא בזה הצער הגדול שאין לחייב בגירושין בטענת מאיס עלי, מה עוד שכאן התנהלות הבעל עקב המום שבו פגעה בה פגיעה חמורה ומתמשכת. על כן בנסיבות המתוארות אנו פוסקים: תביעת הבעל לשלום בית נדחית, ותביעת הגירושין מתקבלת, והבעל חייב לתת גט לאשתו".

עכ"ל מפסק הדין הנזכר.

הדברים נכונים גם בנידון דנן. וכי על כן אנו פוסקים לאור התרשמותנו הבלתי אמצעית, הנתמכת בתסקירי העו"ס ובשאר הדוחות מהגורמים המקצועיים בלשכת הרווחה, כמובא חלק מלשונם לעיל, שחיי האישה במחיצת הבעל הוא בגדר "אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת" עקב יחס משפיל והתבטאויותיו הבוטות כלפי האישה, שהובילו בהתנהלותו מול האישה ומול הילדים לקריסה נפשית של האישה.

בנוסף לכך, ביה"ד מתרשם בצורה חד משמעית שטענת הבעל לשלום בית אינה כנה. כבר בדיון הנזכר לעיל, אמר הבעל לדיין: "אתה מגשים לי חלום, 15 שנה אני רוצה להתגרש ממנה". בדיון ביום י"ז באדר תשפ"ד (26.02.2024) התבטא: "רוצה להתחיל את החיים שלי מחדש, להכיר מישהי". הוא הודה שאמר לאשתו שהיא אוכלת ספק נבלות (היינו הכשרים מהודרים מוכרים, חוץ משחיטה פרטית אותה הוא צורך כהכוונת הרב אמנון יצחק), ואף הביע את הסכמתו להתגרש, בתנאים הממוניים שלו.

לאור כך, בקשת הבעל לשלום בית נדחית, ותביעת הגירושין מתקבלת, והבעל חייב לתת גט לאשתו.

הצדדים מוזמנים לדיון שבו הבעל יידרש לתת גט ויתקיים ביום [...]. לדיון זה יתלווה לצדדים אדם נוסף המכירם היטב לעדות על השמות. במועד זה לא יתקיים דיון בכל נושא אחר התלוי ועומד אלא סידור הגט בלבד.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האיישה תודיע לביה"ד אם היא עומדת על תביעתה לכתובה ותציג את שטר הכתובה, או שהיא מוותרת על דמי הכתובה בכפוף לסידור הגט. שטר הכתובה צריך שיהא קריא ולא כזה שנסרק לתיק שאינו קריא.

לצורך בירור טענות הצדדים בעניין חלוקת רכוש, ביה"ד קובע דיון ליום [...].

על הבעל להציג תוך 14 יום רשימה של החובות בהן הוא מבקש שהאיישה תשתתף, ועל האיישה להגיש תגובה בכתב בעניין זה תוך 14 יום נוספים. כמו כן יודיעו הצדדים תוך 14 יום האם קיים מועד קרע מוסכם והאם רצונם שביה"ד ימנה אקטואר לאיזון חשבונות וזכויות הצדדים.

בענייני הילדים, לאור דוחות הרווחה, ביה"ד קובע שמשמורת הילדים, (חוץ מהילד [ד'] הנמצא באומנה אצל הסבא וסבתא), הינה אצל האם. בדיון זה ביה"ד ישמע את טענות הצדדים בעניין הרחבת הסדרי השהות מחוץ למסגרת מרכז הקשר.

פסה"ד מותר בפרסום בהשמטת שמות ומספרי הזהות של הצדדים.

ניתן ביום כ"ב באב התשפ"ד (26/08/2024).

הרב חיים ו' וידאל

הרב דוד מלכא

הרב אוריאל לביא – אב"ד

מסמך זה עלול להכיל שינויי עריכה והגהה

ג'ט אאובר

OVER

משפחה • משפט • ומה שביניהם